

Звіт відбувся, але комунікація зупинок не передбачає

Віктор Радчук

У переліку питань, які виносились на розгляд 78-ї сесії Романівської селищної ради, було неважко знайти той головний пункт, який мав би привернути увагу чималой частини романівчан.

Це, звісно ж, звіт в. о. селищного голови про роботу Романівської селищної ради та її виконавчого комітету за 2025-й рік. Звітувати у сесійному залі мав виконуючий обов'язки Романівського селищного голови Юрій Чумаченко.

Зазначимо, що подібне звітування є абсолютно обов'язковим явищем у роботі органів місцевого самоврядування України, і на це чітко вказують відповідні статті вітчизняного законодавства. Звіт голови громади є дуже важливою і водночас дуже відповідальною подією для місцевої влади. Передовсім для людини, яка звітується і очолює виконавчу владу у громаді. Тому неважко було передбачити, що звіт для Юрія Чумаченка перетворився у своєрідний екзаме́н, який він вже вкотре мав здавати перед своїми земляками.

Тут і одразу хотілося б зауважити, що дехто у Романові, а можливо, й у селах Романівської селищної ради, каже про те, що Ю. М. Чумаченку варто звітувати про роботу Романівської селищної ради та її виконкому не перед депутатами, а перед громадою. Тобто, перед народом, перед людьми і т. п. Така думка чи то пропозиція може бути слушною, однак сесійний зал Романівської селищної ради – це якраз те місце, де Юрій Чумаченко працює, де працюють його колеги з депутатського загалу, а також відповідні служби, відділи виконавчого комітету. Тому місце для звіту під час сесії виглядає цілком логічним і жодних заперечень чи нарікань на складність дістатися до сесійної зали у романівчан бути не може.

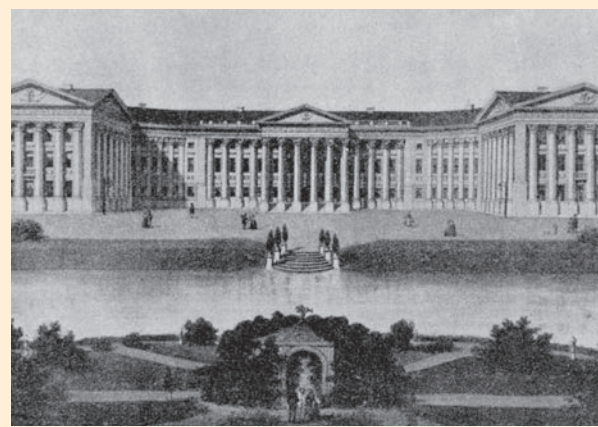
Джерело фото: Твій Романів

До речі, у залі, де Юрій Чумаченко виступав зі звітом за 2025-й рік, було достатньо вільних місць, аби хоча б частково повторити сніт (!) бажаних почути виступ в. о. селищного голови могли реалізувати таку можливість. До того ж, якби й справді жителі громади забажали почути виступ-звіт Ю. М. Чумаченка у більш просторому приміщенні, то можна було б запропонувати для такої події, наприклад, зал Романівського будинку культури. Тим паче, що про звіт в. о. Романівського селищного голови було відомо заздалегідь. І сам текст звіту, з яким Юрій Чумаченко збирався виступити перед народом, також був оприлюднений на офіційному сайті Романівської селищної ради вже за два тижні до початку сесії 27 березня 2026-го року. До речі, майже сотня відвідувачів сайту станом на 26 березня щонайменше читала той звіт або ж навіть і уважно його

вивчала. Тому, в разі, якщо у кого-небудь із романівчан виникли б запитання до Ю. М. Чумаченка, то якраз у сесійному залі їх можна було б і оприлюднити. Для того, аби тут же отримати відповідь. А так Юрій Миколайович Чумаченко виступав у сесійному залі, і той виступ зафіксований і дотепер його можна вкотре і не один раз переглянути. Знову ж таки, на тому ж сайті Романівської селищної ради.

А тепер коротко щодо змісту виступу Юрія Чумаченка. Чому коротко? Бо той, хто захоче почути деталі, цифри, показники, порівняння і т. д., які прозвучали 27 березня у сесійному залі Романівської селищної ради, може легко це зробити через сайт Романівської селищної ради.

Зауважимо, що зміст 37-ми слайдів, які вмістили звіт Юрія Чумаченка, досить повно і навіть вичерпно ілюструє показники всього того, що робилося у громаді упродовж минулого року. Тут є вся інформація про бюджет громади, а це означає, що на її основі можна зробити висновки щодо того, яким ресурсом і потенціалом володіла Романівська селищна рада у 2025-му році і куди (на які потреби) гроші місцевого бюджету були витрачені. Знову ж таки, для мешканців громади було б цікаво дізнатися про те, яким чином залучалися кошти та потенціал іноземців для потреб Романівської селищної ради. Або про те, якою є ситуація в освіті щодо опалення шкільних приміщень, щодо підвезення дітей або ж стосовно організації дитячого харчування. Чи звертає увагу місцева влада на обдарованих дітей, які досягають успіхів і перемог на змаганнях, олімпіадах, конкурсах тощо? Як виконується програма із розвитку та підтримки фізичної культури та спорту? Які можливості має громада щодо покращення стану доріг у селах громади? На ці та інші запитання могли б отримати детальну і більш конкретну інформацію, якби у залі з'явилися бажання поставити запитання для Юрія Чумаченка. А так, ті, хто прибув до сесійної зали Романівської селищної ради, слухали виступ Ю. М. Чумаченка дуже уважно і навіть із цікавістю, адже виступ в. о.

Збори у Будинку культури відбулися, і це вже – імпульс! с. 2

Максим Куцан: «Різним почерком, але з одного життя» с. 4

Навчалися у Звягелі, а використаємо здобуте – вдома! с. 5

Романівського селищного голови був насправді досить інформативним.

Після завершення звітного виступу настала пора запитань і відповідей. Запитань було небагато, а якщо конкретно, то лише депутат О. Г. Капінус звернувся до Юрія Чумаченка із запитанням щодо уточнення певної інформації. Інших запитань у залі не прозвучало. Добре це чи погано – знайти точну чи правильну відповідь наразі важко. Але висновки зробити доведеться. Звісно ж, якби громада була добре згуртованою, якби кожен із депутатів, до прикладу, міг би привести із собою до сесійного залу хоча б двоє чи п'ятеро своїх виборців, якби усі члени виконкому Романівської селищної ради реально і безпосередньо у сесійному залі поцікавилися б виступом Юрія Чумаченка, навіть «картинка» зібрання була б пристойнішою і засвідчувала б, що громада цікавиться, вболіває, прагне і т. д.

А поки що над цим усім треба працювати. І висновки на майбутнє мають зробити усі причетні до громади люди. І депутати, і чиновники, і сам автор звіту, який виступив у сесійному залі 27 березня 2026-го року. Цілком можливо, що Юрія Чумаченка запросять до себе розповісти (ще і ще раз) про ситуацію у громаді жителі того чи іншого села, старостинського округу або й навіть члени певного трудового колективу. А чому б і ні? І це було б гарним сигналом, що у громаді нормалізується і вдосконалюється діалог між владою та народом. Зрештою, звітуватися про роботу місцевої влади може не лише Юрій Чумаченко, але й його заступники, керівники певних підрозділів, відділів, установ і т. п. Ну й не варто забувати і про звітність депутатів хоча б у тих округах, селах і територіях, за якими вони формально закріплені. Бо діалог, комунікація та спілкування якраз це і передбачають.

Оце так субота!

Унікально врожайною на події у нашій громаді виявилася минула субота, 28 березня.

Цього дня романівчани не лише готувалися до переходу на літній час, але й пробували у залі Романівського будинку культури обговорити питання щодо історичної спадщини свого краю. Хтось із романівчан згадав про 65-літній ювілей, який міг відзначити у цей день знаний у Романові літератор і поет Володимир Базелюк. Віршовані рядки і пісенні рядки відомого поета й сьогодні зринають у пам'яті багатьох.

Війна з російським агресором і воєнний стан в Україні цього дня знову і вкотре нагадали нам про себе тим, що у селі Лісна Рудня сумуючі в

печалі земляки прощалися із полеглим Героєм Олегом Куліковським.

Але весна і весняні ритми принесли до Романова і матчі чемпіонату України серед аматорських команд. Тому на стадіоні Романівської ДЮСШ цього дня лунали голоси вболівальників, які прийшли підтримати місцевий ФК «VIVAD» у грі із «Колосом» із Полонного. Втім, у нинішньому виході ми розповімо не лише про суботні події. Бо подій, які мали б зацікавити романівчан, на минулому тижні відбулося справді багато. Бо – життя триває...

ПОТРІБНА ДОПОМОГА!

Збір № 326

Наш земляк, військовослужбовець Романівської громади Марцинковський Володимир Володимирович, звернувся із проханням щодо благодійної допомоги його підрозділу для придбання двох пристроїв радіоелектронної розвідки «Чуйка 3.0»

Ціль збору – 51400 грн.

Письмове звернення військового – в наявності!

Зібрано – 20815 грн.

Номер карти: 5168745141724861

Просимо долучитися до збору!

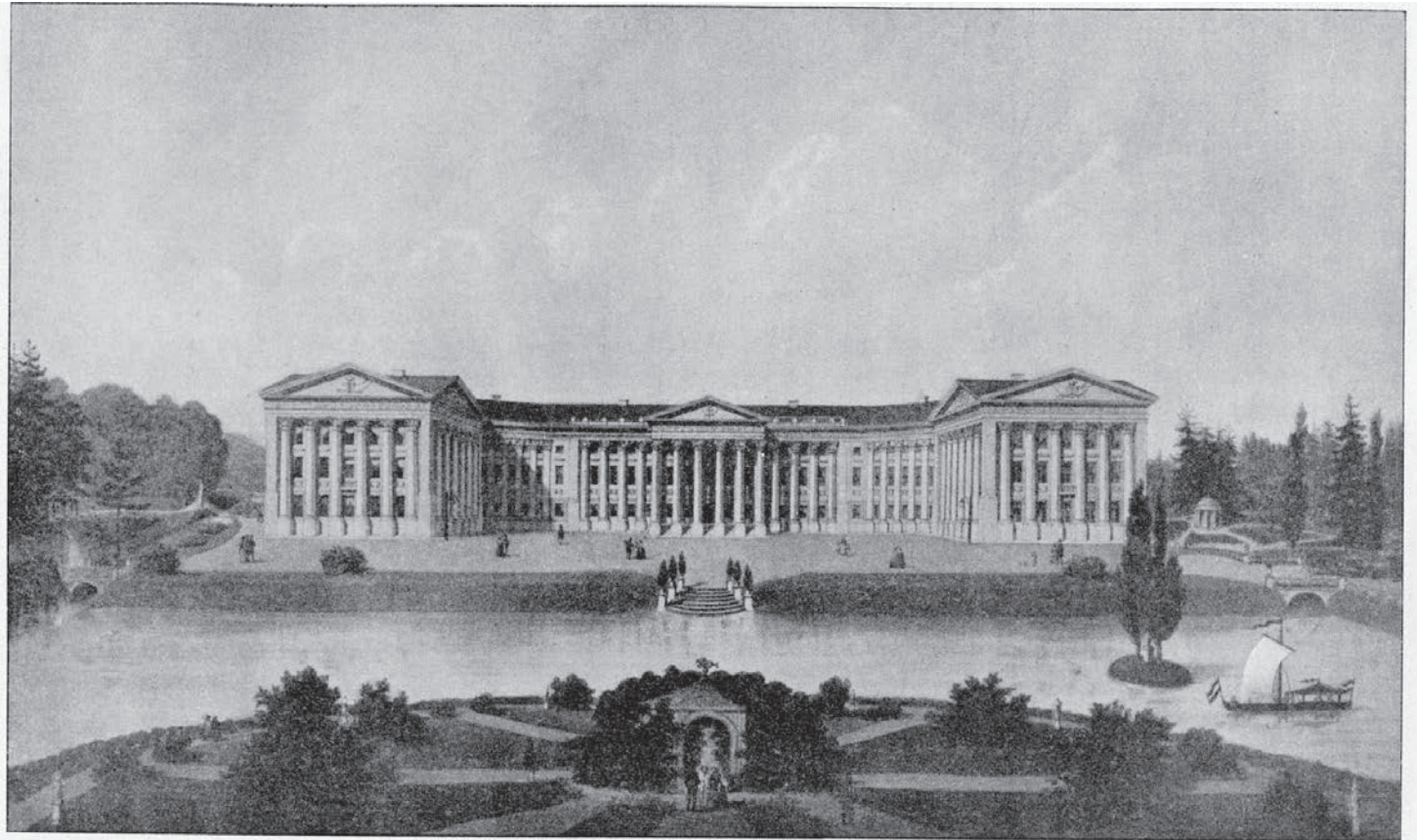
Збори у Будинку культури відбулися, і це вже – імпульс!

Віктор Першко

У суботу, 28 березня 2026 року, у залі Романівського будинку культури відбулися збори територіальної громади стосовно обговорення ініціативи зі збереження та відновлення культурно-історичної спадщини на території колишнього маєтку графів Ілінських-Стецьких.

Вони відбулися за участі півтора десятка мешканців Романівської територіальної громади, і це, мабуть, найголовніший висновок станом на момент написання цього матеріалу. Далі справа торкнеться суто бюрократичних аспектів події, коли до Романівської селищної ради слід буде подати протокол зборів, концептуально сформовані (у вигляді концепції, проекту, ідеї) пропозиції і бачення обрисів майбутнього меморіального простору. У якому вигляді це буде зроблено, – питання до фахівців: істориків, можливо, археологів і ландшафтних дизайнерів. Водночас проведення зборів від 28 березня можна вважати стартом такої собі громадської ініціативи із відновлення культурно-історичної спадщини, здатної стати потужним осередком рекреації (відпочинку), а тим паче – потужним туристичним магнітом Романівської територіальної громади. Тепер ініційована майже три роки тому фестивална подія «ЕтноВир на Виспі» розвиватиметься у супроводі громадського руху, що однозначно підсилить позиції обох культурницьких векторів зі збереження культурно-історичної спадщини Романівської селищної ради. Безумовно, відтепер те, що відбувалося у Романові у липні 2024 та 2025-го років, матиме певне громадське підкріплення і таку потрібну легітимізацію важливої ініціативи, а далі – й потужного культурницького (швидше за все ще й туристично-краєзнавчого) проекту.

Словом, Романів і відродження його історичної, краєзнавчої, культурницької спадщини поступово, але все переконливіше демонструє усі ознаки того стартового періоду, який зазвичай народжується у процесі клопіткої і майже завжди рутинної роботи. Попереду, у разі реєстрації пропозицій і рішень зборів, що відбулися 28 березня 2026-го року, у Романівській селищній раді виникне чимало клопотів. Адаже логіка дій і бажання відновлення

Widok pałacu w Romanowie na Wołyniu,
wybudowanego przez senatora Józefa Augusta hr. Illińskiego.
(Z litografii kolorowej Lemercier'a zamieszczonej w „Album Wileńskim”, ze zbiorów d-ra J. Bielińskiego.)

культурно-історичної спадщини передбачає вчинення та ініціювання дуже багатьох юридичних, земельпорядкувальних, нормативних дій, які мають повернути у лоно Романівської громади чималий шмат лісопаркової зони, яка сьогодні знаходиться у зоні відповідальності і користування філії ДП «Ліси України». Але іншого шляху немає, і якщо громада вирішує та ухвалює рішення про створення певного об'єкту меморіальної спадщини на основі історичних відомостей, певних матеріальних артефактів, то це шлях цивілізованих народів, які не лише вивчають і пам'ятають свою історію та краєзнавчу спадщину, але й пропагують її, пишуться нею і навіть заробляють на такій основі певні кошти від туристичної діяльності.

Тепер щодо відгуків, вражень, оцінок і пропозицій, які вже звучать або ж невдовзі виринатимуть у товщі громадської думки романівчан. Безумовно, ідея а потім і імпульс щодо вивчення, збереження чи відновлення культурно-історичної спадщини території маєтку Ілінських-Стецьких викликає чи незабаром і все ж таки ви-

кличе у середовищі громади певний сплеск так званого соціального оптимізму. Одна справа розповідати лише словесні перекази про власне минуле, а інша ситуація, коли розповіді та згадки матеріалізовані у певних символах, матеріальних джерелах, носіях тощо. Проте дехто у Романові вважає, що спадщина Ілінських-Стецьких не варта уваги, оскільки реалії XVIII – XIX століть характеризуються відносинами примусової експлуатації місцевих селян. Мовляв, для чого відроджувати історичну пам'ять у вигляді меморіального комплексу, що базується на прив'язці до графського палацу? Знову ж таки, певна логіка у постановці питання саме подібним чином є, однак йдеться про практику цивілізованого світу, де обставини минулого само собою вимагають вивчення, збереження певних об'єктів, комплексів чи навіть одиничних артефактів і старожитностей.

Моральні аспекти так званого «класового» підходу можуть бути враховані, але це аж ніяк не означає ігнорування чи зневаги до матеріальної спадщини, яка об'єктивно належить відповідному регіону,

місцевості і конкретно певній країні, громаді і т. п. Тому важливо розуміти не лише моральну складову певних подій чи епох, але й їх історичне значення, спричинене самим фактом існування, розвитку певних територій, держав, місцевостей та інституцій. Зрештою, аби глумити і розуміти минуле, треба бачити, відчувати його існування у всіх (чи хоча б у більшості) вимірах, аспектах і т. п. Тому відродження, відновлення та збереження культурно-історичної спадщини належить до переліку важливих справ та завдань сучасників. Якщо мова заходить про те, що сьогодні Україна і українське суспільство воює і боронить із усіх сил свою незалежність, волю і суверенітет, то ті завдання і наміри, які висловлювалися зокрема і 28 березня 2026 року, мають право на існування. Не хотілося б тут таки і зараз цитувати слова відомого прем'єр-міністра Великої Британії стосовно взаємозв'язку боротьби із агресорами та загарбниками і розвитком культури. Але ми знаємо, ми сподіваємось, ми віримо, що ми перееможемо. Тому про пам'ять і минуле не забуваймо!

Рада скасувала комуналку для пошкодженого житла: як це працюватиме

Борги українців за комунальні послуги вже перевищили 113 млрд гривень.

На цьому тлі держава змінює правила для людей, чие житло постраждало від війни. Верховна Рада ухвалила закон, за яким мешканці пошкодженого житла можуть не платити комуналку. Як усе працюватиме, розповідає Центр громадського моніторингу та контролю.

ЩО ГАРАНТУЄ ЗАКОН

25 березня Верховна Рада ухвалила закон, за яким мешканці пошкодженого житла не платитимуть за комунальні послуги на час відновлення. За його ухвалення проголосували 308 депутатів. Документ визначає, як нараховуватимуть комуналку, якщо житло пошкоджене або знищене через бойові дії, теракти чи диверсії, спричинені збройною агресією Росії проти України.

Зокрема, закон скасовує плату за управління багатоквартирним

будинком, якщо він пошкоджений і не придатний для проживання. Також власники такого житла не платитимуть за окремі комунальні послуги, поки там неможливо жити. Окремо прописано, як фіксуватимуть збитки та як взаємодіятимуть органи влади, управителі і постачальники послуг, щоб вчасно зупинити нарахування платежів.

Як йдеться на сайті Верховної Ради, положення діятимуть протягом усього періоду воєнного стану та один рік після його при-

пинення або скасування.

Закон має усунути випадки необґрунтованого нарахування комунальних платежів за зруйновані помешкання та впорядкувати механізм фіксації збитків. Це повинно стати важливим елементом для подальших програм відновлення та компенсації.

ВАРТІСТЬ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЗРОСТАЄ

Попри мораторій на деякі тарифи, загальний рівень вартості комуналки за рік — від лютого

2025-го до лютого 2026-го — зріс на 2,3%. Найвідчутніше для гаманців українців здорожчало управління багатоквартирними будинками. Тарифи на цю послугу зросли на 13,8%.

Також зафіксовано зростання вартості інших комунальних сервісів. Зокрема, вивезення побутових відходів подорожало на 3,8% за рік, а утримання і ремонт житла — на 3,5%.

НАЙБІЛЬШЕ БОРГІВ — ЗА ОПАЛЕННЯ ТА ГАРЯЧУ ВОДУ

Заборгованість українців за комунальні послуги продовжує зростати і вже сягнула 113,4 млрд грн. Про це свідчать дані Державної служби статистики. Лише за четвертий квартал 2025 року борги збільшилися на 12,5%. За цей період українцям нарахували 77,1 млрд грн за комуналку, але сплатили лише 64,1 млрд грн — тобто 83,1% від необхідної суми.

Найкраща ситуація з оплатою — за водопостачання та водовідведення: рівень розрахунків навіть перевищив нарахування (105,1%) завдяки погашенню старих боргів.

Натомість найбільші проблеми — з оплатою тепла та гарячої води, де рівень платежів впав до 59,3%.

Так, за опалення та гарячу воду українці не доплатили 38 млрд грн, причому лише за квартал ця сума зросла на 14,7%. Значні борги також за газопостачання та його розподіл — 35,4 млрд грн, і саме тут зафіксовано найбільший приріст (+26,8%). За електроенергію українці не доплатили 17 млрд грн (+2,7%). За водопостачання — 10,1 млрд грн (-2,8%). Ще близько 12,7 млрд грн становить заборгованість за управління будинками та вивезення сміття.

Лідерами серед боржників стали мешканці Дніпропетровської області, де сума недоплати сягнула 18,3 млрд грн. 4,1 млрд грн боргів накопичили мешканці Донецької області, 3,4 млрд грн — жителі Полтавщини, 2,9 млрд грн — Києва та ще 2,1 млрд грн — Київщини. 1,6 млрд грн заборгували жителі Харківщини.

Джерело: Центр громадського моніторингу та контролю

Залишитися чи повернутися: українцям у ЄС дали час до 2027 року

Українські біженці в країнах Євросоюзу можуть втратити тимчасовий захист уже в березні 2027 року.

Європейські держави почали обговорювати, що робити далі, — пропонують варіанти як для повернення додому, так і для легалізації в ЄС. Скільки українців планують залишитися за кордоном і чи можуть продовжити захист — з'ясував Центр громадського моніторингу та контролю.

Тимчасовий захист

Масову міграцію українців з початком повномасштабного вторгнення називають найбільшою в Європі з часів Другої світової війни. В Управлінні Верховного комісара ООН у справах біженців заявляють, що за кордон виїхали близько 7 мільйонів українців. Більшість з них — 4,3 мільйона — отримали тимчасовий захист у державах Євросоюзу. Цю процедуру розробили у 2022 році, щоби наші співгромадяни змогли легально залишитися в ЄС, працювати, мати доступ до соціальних, медичних та освітніх послуг. Відтоді дію Рішення про тимчасовий захист не раз продовжували. Аж поки минулої осені Рада ЄС остаточно не вирішила — скоординувана допомога у нинішньому вигляді має припинитися у березні 2027 року.

Найбільше наших громадян прийняла Німеччина (28,7% від загальної кількості в ЄС), Польща (22,3%) та Чехія (9%). Втім, якщо співставити кількість українських біженців з кількістю населення країни, що їх приймає, лідерами будуть Чехія, Польща та Словаччина. На початку повномасштабного вторгнення виїз-

ждали мільйони українців. Нині міграція триває, але йдеться вже про десятки тисяч біженців. За даними Євростату, минулоріч країни ЄС видали на 14% менше рішень про тимчасовий захист, ніж у 2024 році. Водночас нині дещо змінюється демографічна структура українських біженців. Жінки (40%) та діти (31%) все ще залишаються головними категоріями отримувачів прихистку. Втім, минулоріч на 2% зросла частка чоловіків (наразі йдеться про 29% від загальної кількості осіб під тимчасовим захистом).

Підтримка українців

За час, що минув з початку повномасштабного вторгнення, підтримка українських біженців дещо знизилася. Так, за даними на весну 2025 року, за те, аби приймати наших співгромадян, виступають близько 80% європейців. Цей показник різнився залежно від країни: найнижчий рівень підтримки у Чехії (53%), Болгарії (69%) та Румунії (71%). А от найвищий — у Фінляндії та Швеції (по 97%), а також у Данії (94%). Також суттєво вплинуло на підтримку українських біженців рішення влади дозволити виїзд за

кордон юнакам 18-22 років. Як значає «ВВС-Україна», опитування з цього приводу провели зокрема у Німеччині. Тамтешнє видання «Bild» пише, що 62% опитаних підтримали ідею повернення працездатних чоловіків призовного віку, які приїхали в Німеччину після 2022 року, до України.

Тему підтримки українських біженців нерідко використовують у своїх спекуляціях праворадикальні європейські партії. Зокрема, виборцям ці політики намагаються нав'язати образ наших співгромадян як таких, що не працюють. Офіційна статистика спростовує подібні твердження: загальний рівень працевлаштування українців, за даними ООН, становить близько 57%. Цей показник навіть перевищено в Естонії, Угорщині, Британії, Польщі, Болгарії, Чехії, Нідерландах, Іспанії та Італії. Водночас зауважує «ВВС-Україна», майже 60% працюючих біженців з України кажуть, що працюють нижче свого рівня кваліфікації.

Спекулюють політики і на темі витрат на допомогу українцям. Захист наших співгромадян з початку російського вторгнення коштував державам Євросоюзу

близько 34 мільярдів євро. Водночас українці приносять і користь бюджетам держав-членів. Зокрема, за даними Польського економічного інституту, від 2022 року українці, які мешкають і працюють у Польщі, згенерували для економіки країни близько 328,6 мільярдів злотих додаткового ВВП. Це майже у вісім разів більше, ніж витратила на підтримку наших біженців Варшава.

Зміна умов

Наразі вже кілька країн Європи змінили умови тимчасового захисту для українців. На початку ці зміни стосувалися переважно виплат. Наприклад, для отримання коштів українцям потрібно було довести, що вони намагаються знайти роботу та вчати мову, каже у коментарі РБК-Україна постдокторантка Київської школи економіки Дарія Михайлишина. «Також деякі країни роблять умови для нових біженців жорсткішими, аніж для старих, особливо, якщо вони уже жили в інших країнах, або виїхали з «безпечніших» регіонів України. Частково ці люди сприймаються як економічні мігранти, які шукають країну з більш комфортним рівнем життя, а не біженці, що тікають від війни», — розповідає експертка.

Нині ж зміни стосуватимуться майбутнього наших співгромадян та шляхів, як українці зможуть залишитися у країні перебування. Однією з перших працювати над цим питанням почала Австрія. Там вже зараз пропонують біженцям підготуватися до зміни статусу та не чекати завершення чинного режиму. Робити це пропонують, оформлюючи картку «Rot-Weiß-Rot Karte Plus». Задля цього українцям доведеться підтвердити офіційне працевлашту-

вання, достатній дохід і базове знання німецької мови. Водночас відкритими залишаться й інші шляхи легалізації: класична картка з дозволом на проживання, воз'єднання сімей, студентський вид на проживання.

А от Норвегія, хоч і не входить до Євросоюзу, вже почала переглядати умови прийому біженців. Насамперед, зміни стосуються чоловіків з України. Тим з них, що мають від 18-ти до 60-ти років, більше не надаватимуть тимчасовий колективний захист. Тож заяву на отримання притулку доведеться подавати за звичайними правилами. Втім, винятки зроблять для батьків-одинаків та звільнених від служби українців.

Змінити правила прийому українців у квітні планує і Данія. Серед пропозицій — обмежити захист для чоловіків з України та для мешканців регіонів, які Копенгаген вважає відносно безпечними.

Чого очікувати українцям

Європейські плани зупинити тимчасовий захист для українців наразі стикаються з реальністю того, що війна триває. Тож серед варіантів, які доводиться обговорювати Єврокомісії, за даними видання «Європейська правда», є і подовження тимчасового захисту ще на рік. «Розглядаються фактично всі можливі варіанти — від переведення українських громадян на загальні умови отримання дозволів на проживання в державах ЄС до створення нового спецстатусу для українських біженців», — зазначається у статті. Підготувати для держав-членів конкретну пропозицію щодо статусу українців Єврокомісія має до кінця травня цього року.

Джерело: Центр громадського моніторингу та контролю

Максим Куцан: «Різним почерком, але з одного життя»

Віктор Першко

Щоразу, коли до рук потрапляє вірш поета-початківця, окрім інших вражень та емоцій, викликаних порухом поетичної душі, виникає дуже природне і завжди однакове запитання: «А звідки воно, оте бажання творити, римувати, узгоджувати слова й закінчення?».

Зрештою завжди цікаво довідатися чи зрозуміти, чому життя і щоденно-буденний потік справ збуджує чиесь бажання висловити свої почуття, переживання, роздуми, спогади, мрії?

Нещодавно znana у Романові молодіжна студія «Крила» презентувала увазі прихильників і поціновувачів поезії твори поетів-студійців, які увійшли до справжнього поетичного альманаху. Ми обов'язково спробуємо підготувати невеликі інтерв'ю та коментарі поетів-початківців, які стали авторами вищезгаданого альманаху. Однак сьогодні нашу увагу привернули поезії автора, який до студії «Крила» не має прямого стосунку (принаймні поки що), але вже спробував писати і надрукувати свої поетичні рядки. Отже, знайомтеся, романівчанин Максим Куцан, який наразі працює у компанії (фірмі) «Солодка хатинка». Щоденні маршрути, подорожі, враження, спілкування у селах, селищах та містечках із різними людьми завжди чи, принаймні, часто, призводять до того, що людині хочеться розповісти, переповісти, виразити побачене, почуте, продумане. В

тому числі й на папері. Найчастіше – ще й у поетичній формі.

На запитання, коли з'явилося у Максима бажання чи спонукання взятися за перо і виразити свої думки, погляди, враження чи емоції, той відповів, що найбільший вплив на людину мають ситуації, близькі до надзвичайних, сповнені драматизму, межових відчуттів, які за інших, звичних обставин, просто не з'являються. У Максима подібний настрій виникав під час служби у лавах ЗСУ, напередодні чи після боїв із

російським агресором, бо під час бою про поезію думати не доводиться. Хоча, хтосьна, це окрема тема, яку поки що мало хто досліджував.

У своїй зовсім невеличкій збірці віршів, «написаних різним почерком – але із одного життя» Максим Куцан пише і, мабуть, поспішає виразити, або, можливо, прагне поділитися своїми емоціями про те, як воював під Києвом, у посадках біля Кременної, змінюючи та здобуваючи чергову військову професію гранатометника, сапера, куле-

метника. «Кожного дня ті дні прокляті в очах моїх стоять», – пише Максим у своєму «прем'єрному» вірші «Моїх 2 роки». «Коли стихнуть всі автомати, тільки не потрібно плакати і кричати, дайте краще спокійно друга поминати...». «Це все війна, яка поглинає серця невинних створінь. В кожному з них було серце. Чиясь душа, що наразі зрозуміла сенс цього життя», – ці та інші емоції, порівняння, висновки народжувалися у думках Максима Куцана упродовж його воєнних 320-ти днів. Вочевидь, народжувались у муках, у ході щоденних вражень, що змінювались із калейдоскопічною частотою і здавались маревом. Зрештою, війна – це марево, хоча певні істини постають у ньому впевнено і свято. Бо воїн – захисник.

«Пішов служити, захищати
Свою країну оберігати
За прапор наш, за волю нашу
Всьому світу докази подати.
Він не пішов безневинних убивати
Він пішов вас усіх захищати
Правду й честь підтверджувати,
оберігати
Ворога до сім'ї не підпускати»

Можливо, хтось із наших читачів побачить у віршах «різним почерком» наївне, не зовсім досконале або ж навіть мистецьки недовжене бажання поета розповісти про пережите і побачене? Можливо! Але це бажання мужньої людини, яка дещо у житті встигла побачити, пережити, відчувати. А тому – має цілковите право на творчість. На плідну чи скромну, на довгу чи епізодичну – це, кажуть, вже як вийде. Але успіхів і наслідків Максиму Куцану таки хочеться побажати.

«Ілінські читання» – не лише про історію, а й про майбутнє Романова

Наталка Рисіч

Новину про те, що 29 травня 2026 року у Романові відбудеться наукова конференція «ІЛІНСЬКІ ЧИТАННЯ: історико-педагогічні і краєзнавчі студії», нині розпочинають активно анонсувати.

Річ у тім, що до 13 травня 2026 року кожен із науковців, краєзнавців, які вирішать взяти участь у науковому зібранні у Романові, має підготувати відповідну заявку для участі у «Ілінських читаннях» і надіслати на адресу організаційного комітету тези майбутньої доповіді. Для цього потрібен час, і вже за два місяці до старту інформація про дату та місце проведення конференції повинна бути розміщена в інформаційному просторі. З іншого боку, організатори конференції, яка проводиться у контексті активізації наукової уваги до питань вивчення культурно-історичної спадщини Романівщини періоду 18 і 19 століть, мають зрозуміти рівень наукової презентації і кількість учасників майбутньої

конференції, які прибудуть до Романова звідусіль.

Вже сьогодні відомо, що для участі у конференції «Ілінські читання» разом із місцевими краєзнавцями долучаться науковці із Києва, Житомира, а можливо, й інших регіонів нашої держави.

Вже перші підсумки проведення щорічного наукового заходу у Романові спроможні визначити рівень наукового інтересу або ж і розширення тематичної спрямованості майбутніх наукових зібрань у Романові. Як і фестиваль «ЕтноВир на Виспі», який входить у традицію щорічного проведення, «Ілінські читання» зможуть проводитись за аналогічним часовим алгоритмом. Враховуючи зростаючий інтерес громади і громадськості Романова до питань вивчення, збереження та відновлення культурно-історичної спадщини територій, що входили до складу колишніх маєтностей графів Ілінських-Стецьких, ймовірність розширення наукової тематики дослідницьких робіт, що стосуються історії Романівщини, неабияк зростає.

Це означає, що якраз «Ілінські читання» спроможні стати

щорічним науковим форумом, який із часом отримає популярність у науковому світі. Водночас, пропозиції, розробки, доповіді та дискусії, які матимуть «Ілінські читання» у варіанті їх щорічного проведення, стимулюватимуть розвиток краєзнавства, туристичної діяльності кількох напрямків чи видів, що матиме позитивний вплив як на розвиток економіки громади, так і на підвищення іміджевої популярності Романівщини як самобутнього регіону Житомирської Волині. Тому поява «Ілінських читань» на науковій мапі Житомирщини стане подією неординарною і здобуде вагоме культурологічне значення у масштабах усієї України. До речі, один із аспектів питання про збереження та відновлення культурно-історичної спадщини родини Ілінських-Стецьких стосується можливої участі у наукових івентах і проведенні щорічних фестивалів «ЕтноВир на Виспі» гостей – науковців, краєзнавців та митців із Польщі. Щодо цієї перспективи, то вона стосується, швидше за все, здебільшого лише часових термінів нормалізації мирного життя в Україні. Тобто, на пряму залежить від моменту нашої перемоги і встановлення сталого миру.

Шановні колеги!

Ілінські читання: історико-педагогічні краєзнавчі студії

29 травня 2026 року
Романівський ліцей №1, Житомирська область

Формат: офлайн + онлайн

Ключові теми:

- ↳ Спадщина родини Ілінських;
- ↳ Історія освіти Волині;
- ↳ Культурно-мистецька спадщина

Робота секцій:

- ↳ Історико-генеалогічна;
- ↳ Педагогічна;
- ↳ Краєзнавча;
- ↳ Студентська майстерня

Умови участі: До 13 травня 2026 року подати: Реєстрація:

↳ Заявка + тези доповіді

Реєстрація: forms.gle/ScurwAGRLSP

✉ vira_viza@ukr.net

☎ +33 (0)97 521-34-73 .Марина

☎ +33 (0)97 471-65-32 .Оксана

Участь у конференції – безкоштовна.

Навчалися у Звягелі, а використаємо здобуте – вдома!

Віктор Першко

У минулому виході газети ми розповіли про початок навчального тренінгу для представників територіальних громад, яких упродовж кількох днів навчають управлінню публічними інвестиціями.

Романівська селищна рада делегувала на навчання, що проходило 23-26 березня 2026 року у Звягелі, представників фінансового відділу на чолі із його керівницею Наталією Горобець. Перший день навчальної програми команду романівчан підтримував перший заступник Романівського селищного голови Володимир Рибак.

Загалом до Звягелі прибуло 62 учасники тренінгу, які під керівництвом тренерів програми I_CAN вивчали механізми та методики підготовки інвестиційних проектів, запроваджені в Україні у ході розпочатої у 2025-му році реформи публічних інвестицій. Важливо знати, що публічні інвестиції – це кошти на реалізацію проектів, підготовлених згідно стратегічних завдань громади і конкретних вимог та стандартів. Ну а для того, щоб управляти публічними інвестиціями (насправді підготовкою та реалізацією конкретних проектів), варто знати усі законодавчі новації

і зокрема вимоги Бюджетного кодексу, що стосуються процесу підготовки та реалізації проектів із портфелів публічних інвестицій. Важливо розуміти і також знати, наскільки такі законодавчі новації імplementовані (запроваджені і

узгоджені) із нормативними документами місцевої громади.

Кожен учасник навчального тренінгу у Звягелі здобув практичні навички щодо формування якісного портфеля публічних інвестицій, засвоїв механізм за-

лучення фінансових ресурсів для реалізації проектів, а розгляд із проведенням детального аналізу вже реалізованих проектів у громадах України неабияк підкріпив теоретичні знання прикладними навичками. Важливим елементом тренінгу стали навчальні вправи, які допомагають слухачам оцінити потенціал та спроможність пошуку і відбору джерел фінансування та фінансові інструменти, які застосовуються у ході реалізації публічних інвестиційних проектів. Ну а власне система управління публічними інвестиціями найпершим чином стосується ретельності процесу підготовки проекту і його відповідності критеріям відбору, запровадженням та встановленням відповідними фондами-донорами фінансових ресурсів. І краще вміння та спроможність отримати і

користуватися державними та донорськими коштами і становить суть та головну мету реформи із публічних інвестицій.

Якщо казати по правді і не кривити душою, то слід зауважити, що досі в Україні ставлення до реформи із публічних інвестицій залишається прохолодно байдужим. Далеко не у кожній із громад вимоги реформи вважаються обов'язковими, а залежність успіху в реалізації проектів публічних інвестицій від засвоєння таких вимог не завжди усвідомлюється. Ось чому у тих громадах, де керівники виявили належну і постійну увагу підготовці фахівців із проектного менеджменту, де вчасно оновлюється з метою вдосконалення Стратегія розвитку громади, де вдумливо (і без формалізму) дійшли до реалістично сформованого проектного портфеля публічних інвестицій, з'являються проекти, що отримують кошти і ресурси для своєї РЕАЛІЗАЦІЇ. А це – реальний розвиток і рух вперед. Якщо ж громада не має фахівців, спроможних готувати і реалізовувати (супроводжувати) якісні публічні інвестиційні проекти, вона втрачає важливий ресурс і часто, не маючи підтримки, тупіє на місці. Це – у кращому разі. Тому тренінги, навчання, оволодіння досвідом вже реалізованих проектів – це важлива передумова для успіху. Але сам успіх – це конкретика, динаміка, ініціатива і постійна праця. Саме на таких засадах щедрі і мудрі допомагають завзятим і працюючим.

Весняний дебют романівчан виявився скромним

Віктор Єрофеев

Досить цікавими для любителів футболу Романівщини виявилися обидва завершальні дні минулого тижня.

У суботу, 28 березня, романівський клуб «VIVAD» у матчі чемпіонату України серед аматорів приймав на стадіоні місцевої ДЮСШ гостей із Полонного. Тамтешній «Колос», зміцнивши свої ряди гравцями колишнього фаворита чемпіонату Житомирщини (команди «Полісся» із села Ставки), прибув до Романова із бажанням взяти хоча б одне турнірне очко у матчі із господарями стадіону. FC «VIVAD» у турнірній таблиці посідав вищу сходинку за своїх суперників, маючи одинадцять турнірних очок. «Колос» у минулому році здобув лише шість турнірних балів і прагнув покращити вочевидь плачевну для себе ситуацію.

Щодо перебігу подій у поєдинку між «VIVADом» і «Колосом», то все розпочалося із атак господарів поля. В принципі увесь перший тайм пройшов під диктовку FC «VIVAD», хоча жодного м'яча у ворота суперників чемпіони Житомирщини не забали.

Епізод гри "VIVAD" - "КОЛОС"

Гості із Хмельниччини відповідали контратаками, але видимою загрозою для воріт Олексія Дворніна вони не становили. У другому таймі настрої гри дещо змінилися. Починаючи із 55-ї хвилини, гості заграли куди активніше і біля

воріт господарів стадіону почали виникати гострі ситуації. На 67-й хвилині чергова гостра контратака «Колоса» завершилась голом у ворота романівчан. До фінішу матчу залишалося майже пів години, і FC «VIVAD» кинувся в атаку, аби

хоча б сквитати рахунок. Проте футболісти із Полонного стояли у захисті дуже уважно, і навіть заміни із посиленням нападу у складі господарів стадіону не призвели до взяття воріт «Колоса». Матч так і завершився із рахунком «0:1», а гості записали до свого активу три переможні і такі важливі для старту другого кола чемпіонату очки.

Хтозна, як воно піде далі, бо ситуація у турнірній таблиці нині така, що у її верхній частині триває запекла боротьба за місце у заповітній «четвірці» команд, які після завершення другого кола зіграють стикові матчі із представниками Другої групи, що базується у південно-східній частині України. Потенціал команд, які грають у Першій групі аматорського чемпіонату України, під час зимової перерви помітно змінився, але чи завжди зміни у складі ведуть до посилення гри? Як показує практика і досвід, далеко не завжди. Навіть той же «Колос» із Полонного, який згідно передматчевих повідомлень дуже посилюється, у Романові виглядав анітрохи не сильніше, аніж торік. Те, що футболістам із Полонного пощастило один раз вразити ворота FC «VIVAD», ні про що не говорить. А щодо настрою і потенціалу романівського клубу, то вже два наступних матчі стануть визначальними для чемпіона Житомирщини. У неділю 5 квітня 2026

року «VIVAD» грає у Костополі, а ще за тиждень, вже у суботу 11 квітня наші футболісти вдома прийматимуть ФК «Тростянець», який поки що посідає шосте місце у турнірній таблиці. Ось якраз ці два матчі поспіль вирішуватимуть перспективу FC «VIVAD» у ході подальшого перебігу подій у другому колі аматорського чемпіонату України. Зрозуміло, що романівчанам потрібен максимальний результат. І що б там хто не казав, він реалістично можливий. Але поспішати не слід, бо попереду цікава боротьба. Квітень 2026-го року FC «VIVAD» гратиме виключно у Чемпіонаті України серед аматорів, бо вже у травні стартує чемпіонат Житомирської області і романівчанам доведеться грати вже на два «фронти». Але то – попереду.

Для повноти інформаційної картинки навколофутбольного життя зауважимо, що вже 29 березня 2026-го року FC «VIVAD» провів завершальний матч відкритого Кубка Житомира (або меморіалу імені Миколи Сосюри), у якому всуху («7:0») переграв команду із Березівської громади. Відтак романівчани завоювали срібні нагороди, поступившись у боротьбі дублерам (команда U-19 житомирського «Полісся»), які виграли стартує гру меморіалу якраз таки у романівчан («3:2»), а потім вигравали усі матчі турніру.

Здорові перекуси: що покласти у ланчбокс до школи

Зазвичай більшість дня діти проводять не вдома.

І у відносно безпечних регіонах країни – ходять до школи. Та кожен такий день – це не лише навчання й уроки, але і багато моментів, коли потрібна енергія для активностей і зосередження уваги.

Зараз в країні за ініціативи першої леді Олени Зеленської триває реформа харчування у закладах освіти. Все для того, щоби діти мали доступ до поживної їжі й збалансованого раціону в школах і садочках, росли здоровими.

Та як допомогти дитині поповнити запаси енергії поза основними прийомами їжі й зробити це у здоровий спосіб? Сьогодні нагадаємо про ланчбоксы й продукти, які в них можна покласти, щоби наші найдорожчі упродовж дня отримували всі поживні речовини, необхідні для зростання і гармонійного розвитку.

Пам'ятаймо: збалансоване харчування – це передусім навички здорового вибору. Важливо змалечку навчити дитину обирати корисні продукти, щоби вона була здоровішою і в дорослому віці.

1. Фрукти, ягоди та овочі

Ягоди, фрукти та овочі багаті на вітаміни та клітковину, а ще їх легко нарізати порційно і зручно їсти. Ідеальні варіанти для перекусів:

- Яблука, виноград, банани, груші, апельсини.
- Морква, огірки, селера, помідори чері. Також можна доповнювати їх хумусом.

2. Горіхи та насіння

Горіхи та насіння – це чудове джерело насичених жирів, білків і мікроелементів, що підтримують енергію та концентрацію. Однак важливо вживати їх помірно, адже вони калорійні:

- Волоські горіхи, мигдаль, фундук, кеш'ю.
- Насіння гарбуза або соняшника.

3. Молочні продукти

Молочні продукти містять кальцій та білок. Завдяки вживанню молочних продуктів діти зростають здоровими, мають міцні кістки. Варіанти для перекусів:

- Несолодкі з помірною жирністю йогурт або кефір.

- Сирні палички або скибочки сиру.

4. Цільнозернові продукти

Цільнозернові продукти багаті на вітаміни групи В та клітковину, що допомагає нормалізувати травлення і дає відчуття ситості на довший час:

- Цільнозернові хлібці з авокадо або не надто жирним та помірно солоним сиром.
- Вівсяні батончики без додавання цукру.

5. Домашні сендвічі

Приготовані вдома сендвічі можуть стати ідеальним перекусом для дітей, якщо вони зроблені з корисних інгредієнтів:

- Хліб із цільного зерна з індичкою або куркою, помідорами та листям салату.
- Сендвіч з авокадо та яйцем.

6. Напої

Вода – це найкращий вибір для підтримки гідратації протягом дня. Однак інколи можна додати до меню натуральні смачні напої:

- Домашній сік без цукру.
- Трав'яні чаї або воду з лимоном чи ягодами.
- Какао.

Плануйте перекуси заздалегідь, використовуйте красиві ланчбоксы, які дитина обере сама. Подбайте про те, щоб дитина завжди мала доступ до більш здорових прийомів їжі. Нехай продукти будуть різними, щоби не набридати.

Суворі обмеження викликають спротив. Тож дозволяйте інколи дитині ласувати пастилою, шоколадом або домашнім печивом. Проте все ж варто обмежити кількість випічки, виготовленої у промисловий спосіб.

Здорове харчування не лише покращує фізичне самопочуття, але й сприяє покращенню когнітивних здібностей, знижує рівень стресу і дає дитині енергію для активного навчання та ігор. Тому правильні перекуси – це важлива частина здорового шкільного дня!

Джерело: пресслужба МОЗ України

Що ми знаємо про сіль: як вона впливає на дорослих і дітей

Сіль – це не просто спеція, а життєво важливий мінерал.

Вона потрібна для роботи м'язів, нервової системи та підтримання водно-солевого балансу. Але надмірне її споживання становить серйозну загрозу для здоров'я людини.

7 ЦІКАВИХ ФАКТІВ ПРО СІЛЬ

- Сіль як гроші. У давнину її використовували як валюту. Слово «salary» походить від латинського «salarium» – платня за сіль.
- 250 г – стільки солі міститься в організмі людини. Вона потрібна для скорочення м'язів, передачі нервових імпульсів та регуляції рідини.
- Надлишок солі – світова проблема. ВООЗ радить не більше 5 г на день, але більшість людей споживають у 2–3 рази більше.
- Схована сіль. Близько 75% надходить із готових продуктів – хліба, ковбас, сирів, соусів. Навіть солодка випічка містить сіль.
- Піт теж солоний. У літрі поту – 2,25–3,4 г солі, тому при

інтенсивному потовиділенні її запаси швидко зменшуються.

• Морські черепахи «плачуть». Так вони виводять надлишок солі – природний механізм виживання.

• Менше солі – довше життя. Скорочення споживання знижує

ризик гіпертонії, інсультів та серцево-судинних хвороб.

ЧОМУ СІЛЬ ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНА ДЛЯ ДІТЕЙ

ВООЗ рекомендує дітям до 2–3 г солі на добу, підліткам – 3–5 г. Але через чипси, сухари-

ки, фастфуд та напівфабрикати діти часто отримують у 2–3 рази більше.

Як надлишок солі шкодить дитячому організму:

- ризик гіпертонії – тиск може зрости навіть у підлітків;
- перевантажує нирки, які ще не здатні ефективно виводити натрій;
- порушує водний баланс, спричиняючи набряки, втому, головний біль;
- формує звичку до пересолених продуктів, що підвищує ризики у дорослому віці;
- знижує чутливість до смаку – діти звикають до продуктів із підсилювачами смаку.

Найпоширеніші «соляні бомби» у раціоні дітей:

- чипси, сухарики – до 3–5 г солі в одному пакету;
- фастфуд (бургери, картопля фрі) – часто перевищує добову норму;
- ковбаси, сосиски – містять багато солі й консервантів;
- кетчуп, майонез та інші соуси – джерело прихованого натрію;

- готові сніданки та пластівці – здаються корисними, але часто містять додану сіль.

ЩО КАЖУТЬ ЛІКАРІ:

- Гіпернатріємія – підвищений рівень натрію в крові, що може спричинити зневоднення та порушення свідомості.
- Обмеження солі – ключова рекомендація при гіпертонії, серцевій недостатності та захворюваннях нирок.
- Морська сіль у ваннах може допомагати при atopічному дерматиті та іхтіозі, але не є ефективною при псоріазі.
- Сіль зі зниженим вмістом натрію (заміна на хлорид калію) може бути небезпечною для людей із хворобами серця, нирок та печінки – її слід вживати лише після консультації з лікарем.

Пам'ятайте: менше солі – більше здоров'я. Вибирайте натуральні продукти, читайте етикетки та формуйте корисні харчові звички для себе та своєї родини.

Джерело: ДУ «Житомирський ОЦКПХ МОЗ України»

Гороскоп на тиждень 1 квітня - 7 квітня

ОВЕН
Професійна сфера стрімко розвиватиметься. Керівникам і власникам бізнесу доведеться серйозно зайнятися внутрішньою атмосферою в колективі.

ТЕЛЕЦЬ
Фінансова картина тижня рівна і без різких коливань. Серйозних сюрпризів період не принесе. Можливе розширення вашої зони відповідальності.

БЛИЗНЮКИ
Особисте життя зараз не менш значуще, ніж робота. Тривають справи, пов'язані з домом. Не варто оновлювати інтер'єр.

РАК
Тиждень виявиться непростим, але назвати його провальним не можна. Найімовірніше, це період, коли успіх дається через зусилля.

ЛЕВ
Пари зі стажем зможуть зміцнити стосунки. Ділові переговори затягнуться, доведеться неодноразово повертатися до колишніх пунктів.

ДІВА
Фінансова динаміка тижня позитивна. Надходження стабільні та мають тенденцію до зростання. В особистій сфері все стабільно.

ТЕРЕЗИ
Закохані можуть замислитися над перспективами стосунків, але робити остаточні висновки зараз не варто. Зосередьтеся на роботі.

СКОРПІОН
У центрі уваги — партнерські відносини. Це чудовий тиждень для зміцнення ділових союзів та гармонізації особистого життя.

СТРЕЛЕЦЬ
Не кваптеся з рішеннями і підписанням паперів. Якщо ситуація тягнеться, краще взяти паузу. Фінансова тема стане ключовою найближчими тижнями.

КОЗОРІГ
Можливі переговори про кредит, спонсорство або надходження з неофіційних джерел. Розумний компроміс стане найкращим варіантом.

ВОДОЛІЙ
Ви можете відчувати втому, тому ваша ефективність знижується. Зараз особливо важливо дотримуватися режиму і дбати про себе.

РИБИ
До кінця місяця баланс може піти в мінус. Причини різні: в одних випадках це професійні зобов'язання, в інших — сімейні витрати.

Джерело: TCH

Смачного!

Печериці у сметані

Інгредієнти: 500 г печериць, 200 мл води, 100 мл води, 30 г борошна, 300 мл сметани жирністю 20%, сіль до смаку, чорний мелений перець до смаку, 5 гілочок петрушки.

• Промийте 500 г печериць, розріжте навпіл та обсмажте на добре розігрітій пателні до рум'яної скоринки.

• Додайте 200 мл води, накрийте сковорідку кришкою, зменште вогонь та тушуйте протягом 15 хвилин.

• Розведіть у 100 мл води 30 г борошна. Додайте 300 мл сметани жирністю 20%.

• Вилийте отриману суміш до грибів, посоліть та поперчіть до смаку. Тушуйте гриби ще 10 хвилин.

• Перед подачею посипте подрібненою петрушкою, вистачить 5 гілочок.

Пісні котлетки з нуту та овочів

Інгредієнти: 200 г сухого нуту, 10 г сухих грибів, 1 морква, 2-3 гілочки зеленої цибулі, 3 ст. л. пшеничного борошна, 4 ст. л. панірувальних сухарів, 4-5 ст. л. олії для смаження, сіль та перець до смаку.

• Замочіть 200 г нуту у холодній воді на ніч (або мінімум на 8 годин). Потім промийте, залийте свіжою водою та відваріть до м'якості (приблизно 1,5 год. з моменту закипання). Потім відкиньте варений нут на друшляк та охолодіть до кімнатної температури. Але всю рідину поки не виливайте.

• Також заздалегідь замочіть 10 г сушених грибів у чистій воді на 30-40 хв, потім промийте, знову залийте чистою водою та відваріть протягом 10 хв. Відкиньте гриби на друшляк, охолодіть та дрібно наріжте.

• Моркву натріть на дрібній або середній тертці. Викладіть на розігріту пателню з 2 ст. л. олії та обсмажте до м'якості. Зніміть з вогню та охолодіть до кімнатної температури.

• У глибоку ємність викладіть відварений нут та обсмажену моркву. Додайте 70 мл відвару, у якому варився нут, та перемішайте всі інгредієнти блендером до стану густого пюре.

• До нутової маси додайте дрібно нарізані та відварені гриби, 2-3 гілочки нарізаної зеленої цибулі, 3 ст. л. борошна, сіль та перець до смаку. Ретельно перемішайте масу — з неї повинно бути легко ліпити котлетки, які не втрачають форму.

• Сформуєте невеликі котлетки. Кожну щедро запаніруйте в сухарях та обсмажте на пателні з 2-3 ст. л. олії на середньому вогні до рум'яної скоринки з обох боків.

Джерело: klopotenko.com

Куточок ГОРОДНИКА

Як змусити бджіл запилювати моркву

Хімія і ніякої романтики
Бджолам абсолютно начхати на квіти моркви. Це факт, з яким стикаються агрономи, поки ми з вами купуємо насіння для дачі або готовий продукт у супермаркеті.

Моркві для розмноження потрібне перехресне запилення, але її квітки для медоносних бджіл — як прісна вівсянка.

Пилок наче й лежить на поверхні. Нектар є. Сідати на ці квіткові «парасольки» зручно. Але бджола летить повз, бо сусідній бур'ян пахне цікавіше.

Вихід один — обман. Якщо комаха не хоче летіти на цільову культуру, її треба туди заманити запахом. Можна, звісно, кропити поля цукровим сиропом чи розведеним медом. Дідівські методи. Але є наукові способи.

Поляки з Познанського університету два роки робили експерименти на комерційних плантаціях насінневої моркви. Вони взяли за цитраль — органічну сполуку з різким лимонним запахом. Суть у тому, що цитраль імітує феромон Насонова. У бджіл це такий собі хімічний маркер, яким вони сигналять своїм: «Хлопці, тут повно їжі, всі сюди!».

Поля обробили препаратом на основі цитралю. Результат? Кількість комах злетіла з 57 до 81 на квадратний метр за десять хвилин.

Разом із бджолами на моркву ланулися дикі запилювачі

й жуки-м'якотілкі. Урожайність насіння зростає, маса тисячі насінин стала більшою. Бджоли відпрацювали там, де спочатку не планували.

Мораль проста. У природі, як і в бізнесі, недостатньо просто бути зручним. Якщо хочеш, щоб на тебе звернули увагу і зробили твою роботу, доведеться навчитися пахнути тим, що від тебе хочуть відчувати. Навіть якщо ти просто морква.

До речі, цей обман легко застосувати на звичайному городі. У будь-якому магазині для пасічників продаються «приманки для роїв» (у складі яких саме цитраль та гераніол). Коштує тубляк як чашка кави. Ви мастите трохи гелю на дерев'яні палички і втикаєте їх посеред моркви.

Все. Бджоли злітаються на ваші грядки. Оновлюєте раз на кілька днів.

Як соняшник знаходить сонце

Це складніше, ніж здається

Я завжди знав цей закон природи: соняшники дивляться на сонце. Спостерігати за ними в полі — одне задоволення. Тисячі жовтих голів одночасно повертаються за невидимим диригентом від сходу до заходу.

А от дослідники з Каліфорнії вирішили придивитися до цього явища ближче. Вони захотіли зрозуміти, як саме цій рослині вдається так безпомилково відчувати рух світла.

Виявляється, справа зовсім не в тому, що квітка механічно хилиться. Вона тягнеться до світла через сам процес свого росту.

Вдень стебло трохи швидше витягується зі східного боку, м'яко штовхаючи голівку на захід. А вночі, коли все завмирає, починає непомітно рости західна частина. Усе для того, щоб на світанку квітка знову дивилася туди, де народиться новий день.

Більшість рослин просто тягнуться до синього спектра світла завдяки спеціальному рецептору. У затишних лабораторних умовах, під лампами, соняшники саме так і поводитися. Здавалося, розгадка знайдена.

Але варто було винести рослини під справжнє безкрайне небо, як природа показала свій справжній характер.

Дослідниця Стейсі Хармер та її команда помітили дивовижну річ. Під живим сонцем рослини відмовилися працю-

вати за простою лабораторною схемою. Науковці спробували схитрувати: вони по черзі перекидали квітками синє, червоне чи інше світло, намагаючись збити їх з пантелику.

Проте соняшники, вкорінені у справжню землю, продовжували вперто йти за сонцем. Ніби в них захований не один, а ціла складна система запасних планів, як не втратити світло з поля зору.

Коли один орієнтир зникає, непомітно вмикається інший. Цей механізм виявився настільки складним і багатоголосим, що навіть досвідчені біологи лише розводять руками від подиву.

І в цьому є щось напрочуд світле. Нам не обов'язково розуміти досконально всі деталі всесвіту, щоб радіти їм.

Джерело: Ukr.Media

1 КВІТНЯ середа	2 КВІТНЯ четвер	3 КВІТНЯ п'ятниця	4 КВІТНЯ субота	5 КВІТНЯ неділя	6 КВІТНЯ понеділок	7 КВІТНЯ вівторок
+ 7° + 15°	+ 8° + 14°	+ 8° + 13°	+ 7° + 12°	+ 4° + 15°	+ 4° + 17°	+ 6° + 15°
737 ТИСК, ММ	734 ТИСК, ММ	734 ТИСК, ММ	740 ТИСК, ММ	743 ТИСК, ММ	742 ТИСК, ММ	743 ТИСК, ММ

Цікаві факти про дітей

• Термін «дитина» походить від латинського «infans», що означає «не в змозі говорити», і зазвичай відноситься до дітей віком від 1 до 12 місяців.

• В Індії прославилися наймолодші батьки, у дітей 8 і 9 років з'явилася дитина, коли вони самі були такими юними та маленькими для створення сім'ї. Відзначимо, що середній вік жінок, які народжують на Індійському півострові, – 13 років.

• У Корей ті 9 місяців, що дитина перебуває в утробі матері, заносять у вік. Тому корейським дітям за документами завжди на рік більше, ніж їх ровесникам з інших країн, хоча чисто фізично ніякої різниці у віці немає.

• Вираз «хлопчик для биття» пішло з Англії. В 15-18 ст. тут виховували наслідних принців і карали за провини не їх самих (бити королівських осіб суворо заборонялося), а спеціальних хлопчиків, які виховувалися разом з ними. Як показувала практика, таке покарання було дуже ефективним, оскільки принцу зазвичай не дозволялося грати ні з ким іншим, крім хлопчика для биття, у дітей встановлювався тісний емоційний зв'язок.

• У 17 столітті Людовик XIV вирішив подбати про виховання свого сина та видав указ підготувати навчальну бібліотеку римської та грецької класики, очищеної від непристойностей і адаптованої до дитячого сприйняття. Книг було так багато, що робота була завершена через 28 років, коли у його сина вже були свої діти.

• У пластмасу, з якої виготовляються деталі конструктора «Лего», додається спеціальна речовина, яка добре висвічується на рентгенівських знімках. Це робиться спеціально на випадок, якщо дитина проковтне деталь.

• 15 квітня 1987 року в Америці офіційно зникло сім мільйонів дітей. Це було пов'язано з вимогою ідентифікувати дітей, за-

вдяки яким громадяни отримували право платити менше податків. До цього можна було вписувати у графу «утриманці» будь-яку кількість дітей, а податкові органи вірили на слово.

• У США в останні роки стало дуже популярним давати дітям імена на честь відомих брендів. Так, дівчаток часто називають Шанель та Армани, а хлопчиків – Найк та Лексус.

• Якщо у матері І група крові, у батька II, а дитина несподівано народжується з III, це зовсім не означає, що вона від іншого батька. Група крові дитини або збігається з групою когось з батьків або дорівнює сумі їх груп крові.

• Якщо у всьому світі відзначають День захисту дітей, то на Сейшелах відзначається цілий Місяць захисту дітей.

• Найбільше в світі дітей у марокканського султана Ісмаїла. Він, як справжній батько, виховує 548 синів та 340 дочок. В його численному гаремі в середньому кожні 20 днів народжувалася дитина.

• Новонароджена дитина може бачити зелений і червоний кольори, але не бачить синього.

• Статистика підраховувала, що маленькі діти у віці 3-4 років щодня вимовляють 12000 слів та задають близько 900 питань.

• В Австралії, дітей зачатих у пробірці, народжується більше, ніж у будь-якій іншій країні світу.

• 80% жінок у Данії народжують вдома, бо хочуть мати здорових дітей.

• 15% чоловіків, які проходять тест на батьківство, не є батьками своїх дітей.

• Італійські вчені вважають, що найкращий час для зачаття хлопчика в Європі – осінь. Вони пояснюють це тим, що температура повітря та сонце в цей час допомагають сперматозоїдам досягти оптимальної концентрації.

• Малюки-блондини більш чутливі до змін погоди, ніж брюнетки. Те ж саме стосується близнюків та недоношених дітей. Особливо гостро малюки реагують на зміни погоди після хвороби, щеплень і стресу, а також в моменті становлення імунітету: до 6 місяців та від 1 року до 2.

• На думку японських вчених, чим більше майбутні батьки курять, тим вище шанс народити дівчинку. Правда, щоб досягти результату, треба вкурювати не менше 20 сигарет в день.

• На думку багатьох педіатрів, діти, які вигодовувалися грудним молоком, на відміну від дітей, що харчувалися штучним, з більшою готовністю приймають різноманітну їжу після того, як їх відняли від грудей. Відбувається це тому, що в грудного молока буває різний смак, а у штучного він завжди один і той же.

• Середній європеєць стає батьком в 29 років. В Україні татами і мамами стають в середньому в 20 років.

• Найбільше близнюків у світі народжується в Нігерії: один випадок на кожні 11 пологів.

Джерело: vseosvita.ua

РЕКЛАМА

ТОВ ТЕХНІЧНИЙ ЛІЦЕЙ
постійно проводить індивідуальне навчання та підвищення кваліфікації
ТРАКТОРИСТІВ-МАШИНІСТІВ С/Г ВИРОБНИЦТВА.

067-410-12-15
097-675-58-35
067-799-04-27

ПОЧАТОК ЗАНЯТЬ З МОМЕНТУ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ НА НАВЧАННЯ.

БУДМАТЕРІАЛИ
м. Чуднів

- ДОШКА ПОЛОВА
- ВАГОНКА
- РЕЙКА МОНТАЖНА
- БРУС

097 745 54 59
098 410 70 17

ЗАКУПОВУЄМО ВРХ
за вигідними цінами

- КОРІВ
- ТЕЛЯТ
- БИЧКІВ
- ТЕЛИЦЬ

а також доріз та худобу на утримання.

Гарантуємо чесну оцінку та швидкий розрахунок.

тел.: 068 467 05 75

Закупуємо ВРХ ДОРОГО:

- Корів
- Телят
- Дорізи
- Лошат
- Бичків
- Телиць
- Лежачих

Працюємо ЦІЛОДОБОВО

Корів, телиць, коней - на тримання

+38 068 867 24 91

КОПАЄМО, ЧИСТИМО ТА ПОГЛИБЛЮЄМО КРИНИЦІ

380678794357
380679759461
380663478257

Іван Васильович

В наявності круги колодязні та каналізаційні, дашки до них

КОПАЄМО КРИНИЦІ

- Чистка та поглиблення
- Копання каналізацій, нових криниць
- Копання траншей

Працюємо швидко та акуратно

096 372 55 71
Володимир

ВТРАЧЕНЕ ПОСВІДЧЕННЯ БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї, ВИДАНЕ НА ІМ'Я КАНІВЕЦЬ ВІКТОРІЇ ІГОРІВНИ, ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ.

ВТРАЧЕНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ КВИТОК СЕРІЯ НК № 5902644, ВИДАНИЙ НА ІМ'Я ГУСАКІВСЬКОГО ВОЛОДИМИРА ВЛАДИСЛАВОВИЧА, ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ.

РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ В ГАЗЕТІ
067 412-89-81

(0 800 213 103)
телефонуйте до контакт-центру системи з надання безоплатної правової допомоги

ПРАВОВА ДОПОМОГА ПОРУЧ

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 76001
Підтримай свободу слова!

ПЕРЕДПЛАТИТИ

на 1 місяць - **68,00** грн,
на 3 місяці - **164,00** грн,
на 6 місяців - **308,00** грн

У найближчому поштовому відділенні!

СПОДОБАЛАСЬ ГАЗЕТА?

1 квітня 2026 р.
№ 9 (332)

Газета є членом Всесвітньої газетної Асоціації

Ідентифікатор медіа R30-02941.

Видавець – ПП «Медіа Ресурс»;
адреса: 10014, м. Житомир,
вул. Рильського, 9, каб. 407

Адреса редакції: м. Житомир,
вул. Рильського, 9, 4й пов., каб. 407

Тел.: (0412) 418-189

Директор:
Олександр Васильковський,
тел.: 0 (67) 510-50-75
alex.vasilykovskiy@gmail.com

Головний редактор:
Ольга Сідлецька,
тел.: 0 (97) 470-60-17

Рекламний відділ:
Людмила Павлюк
тел.: 0 (67) 412-89-81

Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних матеріалів. Редакція може не поділяти думку авторів матеріалів. Передрук матеріалів видання повинен бути узгоджений з редакцією.

Віддруковано в друкарні «Від і До», м. Чернівці, вул. Заводська, 37-В. Тел.: (050) 3763347.

Зам. наклад: 5000 прим. Замовлення №

Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

